

Streszczenie

Prymarnym celem publikacji będzie próba przynajmniej częściowego wypełnienia luki w interdyscyplinarnej przestrzeni pola badawczego poświęconego ekspozycjom ilustrującym przestrzeń miejską, wskazanie ich najważniejszych modeli i poddanie ich interpretacjom.

Wybrane do analiz egzemplifikacje pozwolą na prześledzenie pewnych charakterystycznych tendencji dotyczących projektów związanych z muzealnymi kreacjami wizerunków miasta, jego dziedzictwem i historią. Ich lektura ma przyczynić się do stworzenia najważniejszych rodzajów ekspozycji, względem których posłużono się metaforą jako narzędziem badawczym głównie systematyzującym wybrane typy. Wystawy postrzegane jako metafory stanowić będą próbę uporządkowania sposobów interpretacji i reprezentacji miasta w przestrzeni ekspozycji. Aby oprzeć je na solidnym empirycznym fundamencie, do interpretacji zostało wyselekcjonowane kilka przypadków, reprezentujących krajowe, jak i europejskie projekty, które udostępniono publiczności w latach 2008-2017. Wybrane ekspozycje pozwolą na prześledzenie pewnych charakterystycznych tendencji dotyczących projektów związanych z muzealnymi kreacjami wizerunków miasta, gdzie istotne staną się takie elementy wystawy, jak: eksponat, tworzone narracje oraz sposoby doświadczania przestrzeni ekspozycyjnej przez *odbiorcę*, który zamienia się w trakcie procesu zwiedzania w *użytkownika*.

Omówione przykłady potraktowane jako zbiorowe studium przypadków stanowić będą ilustrację twierdzenia, że współczesne muzea miejskie przy kreacji ekspozycji wykorzystują różnorodne strategie pochodzące z języka wizualnego – niekoniecznie „muzealnego”, ale i z kodów teatru, kultury konwergencji czy nawet założeń teorii komunikacji. Kolejnym założeniem będzie próba udowodnienia tezy, że zaproponowane do analizy przykłady realizują zasady figury „muzeum ironicznego”, proponującego ekspozycje niepozostawające przy jednej narracji, ale w swojej strategii jednoczące różnorodne wątki, idee i metody postrzegania czy rozumienia. W trakcie rozważań pojawi się jeszcze figura „muzeum polifonicznego” charakteryzującego się skrótowym transferem informacji i możliwościami niezależnego zdobywania prezentowanej wiedzy. W obu często przenikających się figurach ważna stanie się czynność doświadczania oferowana przez ekspozycje.

Do interpretacji przydatna stanie się metoda *analizy dyskursu* według Gilian Rose, która zajmuje się przede wszystkim badaniem wszelkiego rodzaju przedstawień wizualnych i tekstów werbalnych.

Rozdział I, *Pomiędzy eksponatem a opowieścią*, stanowi wprowadzenie badawcze poświęcone przeglądowni kategorii i zastosowanych w toku dalszych rozważań koncepcji, zwłaszcza tych wpływających na elementy kształtujące dyskurs ekspozycji. Rozdział II, *Ponowoczesna klasyka czy klasyczna ponowoczesność? Od gabinetu do remiksu* dotyczy badań kilku krajowych ekspozycji reprezentujących różne metodologie tworzenia projektów. Analizom poddane zostały projekty udostępnione w muzeach miejskich w Warszawie, Gdyni i Krakowie, reprezentujące metafory wystaw typu gabinet, patchwork i remiks. Rozdział III, *Współczesna autentyczność czy autentyczna współczesność? Ekspozycja jako informacja* przybliży rezultat rozbioru typów ekspozycji postrzeganych z perspektywy ich walorów informacyjnych. Analizie poddane zostały przykłady wystaw traktowanych jako podręcznik (Centrum Dialogu Przełomy w Szczecinie) i stacja informacyjna (DNA Amsterdam, Biała Wieża w Salonikach i ekspozycja „Nowoczesne czasy” w Lipsku). IV część pracy zatytułowaną *Wystawa-klaster. Przypadek „Genus Bononiae” w Bolonii* poświęcono tylko jednemu specyficznemu przypadkowi, a mianowicie projektowi łączącemu centrum miasta, wystawę stałą oraz kilka zabytkowych budowli w centrum w jedną, spójną przestrzeń ekspozycyjną. W ostatnim V fragmencie (*Wystawa-scenografia. Wrocław 1945-2016*), uwaga autora jest skoncentrowana na charakterystyce wystawy wykorzystującej metaforę scenografii, którą reprezentuje projekt zrealizowany w „Centrum Historii Zajezdnia”.

Summary

The primary purpose of this dissertation is an attempt to at least partially fill the gap in the interdisciplinary area of the research field devoted to exhibitions illustrating the municipal space, to indicate their most important models and to interpret them.

Examples chosen for the analysis allow for tracing certain characteristic tendencies pertaining to the projects related to the museum creation of city images, their heritage and history. Reading about them is meant to contribute to creating the most important types of exhibitions where a metaphor was used as a research tool primarily systematising the selected types. Exhibitions perceived as metaphors will constitute an attempt at putting the types of interpretation and representation of a city in the space of an exhibition in order. With the aim of relying the prepared interpretations on an empirically solid foundation, several dozen cases were selected for interpretation, representing domestic as well as European projects which were made available to the public between 2008 and 2017. The selected exemplifications will allow for following certain characteristic tendencies pertaining to projects related to museum creations of city images, their heritage and history, where such elements of the exhibition as: the exhibit, the devised narratives and the modes of experiencing the exhibition space by the *recipient* who transforms, during the process of the visit, into a *user*, are essential.

The discussed examples treated as a collective case study will illustrate the thesis that the modern city museums make use of various strategies deriving from the visual language whilst creating their exhibitions: not necessarily only the “museum” language, but also the theatre codes, convergence culture and even the premises of the theory of communication. Another assumption will be an attempt at proving the thesis that the examples suggested for analysis implement the principles of the “irony museum”, proposing exhibitions which are not reduced to a single narrative, but which unite various themes, ideas and methods of perceiving or understanding in their strategies. During the discussion, the figure of the “polyphonic museum” will also be mentioned, characterised by an abbreviated transfer of information and possibilities of independent acquisition of the presented knowledge. In both frequently merging figures, the action of experience, offered by the exhibitions, is essential. A method of discourse analysis will be significant in their analysis; however, it will be slightly extended by Gilan Rose and treated as discourse analysis attracting greater attention to analyses of all types of visual presentations and verbal texts.

Chapter I, “Between the Exhibit and the Story”, is a research introduction devoted to the review of categories and concepts applied in the course of further discussion, in particular the ones that influence the elements shaping the exhibition discourse. Chapter II, “Post-Modern Classics or Classical Post-modernity? From a Cabinet to a Remix”, will also refer to the analyses of some domestic exhibitions representing various project preparation methodologies. Projects made available in city museums in Warsaw, Gdynia and Kraków, presenting metaphors of exhibitions as a cabinet, a patchwork and a remix type were subjected to analysis. The third chapter, “. Modern Authenticity or Authentic Modernity? Exhibition as Information” is an analysis of types of exhibitions perceived from the perspective of their information values. Examples of exhibitions treated as a textbook (Przełomy Dialogue Centre in Szczecin) and an information channel (DNA Amsterdam, the White Tower of Thessaloniki and the “Modern Times” exhibition in Leipzig) were analysed. The fourth part of the work, entitled “Exhibition - Cluster. The Genus Bononiae Case” will be devoted to only one specific case, namely a project implemented in Bologna, which combines the city space, a permanent exhibition and several historical buildings in the city centre into one consistent exhibition space. In the final, fifth chapter (“Exhibition: A Set Design. Wrocław 1945-2016”), the author’s attention is focused on the analysis of an exhibition using the metaphor of a set design, which is presented in the project entitled “Wrocław 1945 - 2016” organised in “The Centre of History Zajezdnia.”